

Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat

Budapest X.-XVII. Kerületi Intézete

1102 Budapest, Endre u. 10. 1475 Budapest, Pf. 392.

Telefon: (1)262-8182,261-4227 Telefax: (1)261-0131

E-mail: 10kerulet@fovaros.antsz.hu

Tárgy: Tájékoztató a kerület kémiai biztonsági arculatának változásáról a kémiai biztonsági törvény hatályba lépése óta

Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testület ülése

16/531/5/2008.

Budapest, ...2008. OKT. 16.....

Tisztelt Képviselő-testület!

Intézetünk elkészítette a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény 2001. január 1-i hatálybalépése óta a kerület kémiai biztonsági arculatában bekövetkező változásokról szóló tájékoztatót, melyet mellékelünk.

A tájékoztatóban foglaltak alapján kérem a Tisztelt Képviselő-testületet az alábbi határozati javaslat elfogadására.

Határozati javaslat:

A Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testülete a kerület kémiai biztonsági arculatának – a kémiai biztonsági törvény hatályba lépése óta bekövetkezett – változásáról szóló tájékoztatót tudomásul veszi.

Budapest, 2008. október 1.

Törvényességi szempontból látta:

Dr. Neszteli István
jegyző

Dr. Haintz Andrea
kerületi tisztifőorvos

**A kerület kémiai biztonsági arculatának
változása a kémiai biztonsági törvény
hatályba lépése óta**

A nemzetközileg regisztrált vegyi anyagok száma az 1990-es évekre elérte a 10 milliót, amelyből 10-75 ezer anyag kerül be közvetlenül a környezetbe. Ezek száma országonként igen különböző lehet a környezetszennyezés, az iparstruktúra és a technológia függvényében. Az iparilag viszonylag fejlett volt szocialista országokban a legrosszabb a helyzet, mivel az iparfejlesztéssel nem tartott lépést a környezet- és természetvédelem.

Magyarország és benne Budapest X. kerülete jelentős ipari múltját tekintve ebben a térségben a közepesen szennyezett területek közé sorolható.

A kémiai biztonság magyarországi törvényi szintű újraszabályozását (korábban 163 jogtárgy szabályozta) indokoltá tette a kemizáció felgyorsulásán, a kontroll elégtelenségén, a helyes vegyi anyag kezelés kialakulatlanságán túl az Európai Unióhoz való csatlakozási igényünk, valamint Magyarországnak OECD-tagként vállalt kötelezettségei.

A kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény 2001. január 1-én lépett hatályba, és 2003-ban a hozzá kapcsolódó rendeletek megalkotásával a hazai jogalkotás teljes mértékben harmonizálta a kémiai biztonság szabályozását.

A törvény célja az ember és a környezet védelme a veszélyes vegyi anyagok és készítmények életciklusának bármely szakaszában kifejtett káros hatásaitól, különös tekintettel e káros hatások azonosítására, elhárítására és megelőzésére. Hatálya az embert és a környezetet veszélyeztető anyagokra és készítményekre terjed ki.

A kémiai biztonsági jogszabályok betartását a közegészségügy szempontjából történő megfelelés tekintetében az ÁNTSZ végzi. Más felügyeletek - környezetvédelem, munkabiztonság és munkaügy, tűzbiztonság és fogyasztóvédelem – a rájuk vonatkozó külön jogszabályokban meghatározott feladataikon túl kezdeményezhetik a kémiai biztonsági törvényben illetve a végrehajtási rendeleteiben foglalt rendelkezések megsértése esetén Intézetünknel a szükséges intézkedések meghozatalát.

Hazánkban az utóbbi 15-20 évben a népgazdaság jelentős változáson ment keresztül. Az ipar szerkezete átalakult. Ez jellemző Kőbánya munkahelyeire is. Megszűntek a kerületünkre korábban jellemző iparágak: a nehézipar, a villamos gépipar vagy az építőanyag ipar. A korábbi gyártelepek /KÖVAC, BVG, Épületkerámia Ipari Művek, Magnezit Ipari Művek, Kőbányai Porcelángyár, VBKM EKA, VILLESZ és Akkumulátor Gyára, Finommechanikai Művek, EVIG, Kőbányai Növényolajgyár/ helyén sok kis vállalkozás (többnyire 10 fő alatti) létesült.

A szerkezet váltással és új, modernebb üzemek létrehozásával a dolgozókat érő ártalmak, a környezetet károsító hatások jelentősen csökkentek.

A kutatások eredményének és jogszabályi előírásoknak köszönhetően fokozatosan kiszorultak az iparból olyan korábban súlyos egészségkárosodást okozó anyagok, mint az ólom és egyéb nehéz fémek, triklóretilén, benzol vagy a kvarc tartalmú porok.

Kerületünk kémiai biztonsági arculatát a jelentős volumenű gyógyszergyártás, a veszélyes anyagok és veszélyes készítmények kereskedelme és kisebb mértékben gyártása, az élelmiszergyártáshoz kapcsolódó hűtőközeg jelenléte, valamint a sok kis vállalkozás termelő tevékenysége során felhasznált veszélyes anyag és veszélyes készítmény határozza meg. Sokan nem is gondolnák, de az oktatás, az egészségügy, az irodai vagy egyéb veszélytelennek tűnő tevékenységeknek vannak olyan részfeladatai, melyek miatt a kémiai biztonsági törvény hatálya alá esnek, ugyanis foglalkozásszerű felhasználóknak minősülnek a takarítás és fertőtlenítés során felhasznált veszélyes anyagok és készítmények tekintetében.

A felhasznált mennyiségek és a foglalkoztatottak (foglalkozási expozíciónak kitettek) száma szerint első helyen említjük a Richter Gedeon Nyrt-t. A társaság 20-25 féle veszélyes anyagnak minősülő oldószert használ és tárol, melyek közül néhányból az éves felhasználás több ezer tonna nagyságrendű. A tartálpark rekonstrukcióját 2005. évben befejezték, melynek keretén belül a Növényüzem, a Kémia I, a Bio I. és II. új tartálparkot kapott. Megszüntették a föld alatti tartályokat. Korszerű új, jellemzően kettősfalú tartályokat szereztek be. A kármentőben elhelyezett tartályoknál a betöltés és a kitarolás is teljes mértékben zárt. Az elektronikus vezérlővel ellátott tartálpark gázíngával, szintfigyelővel és egyéb biztonsági szerelvényekkel magas szinten biztosítja a környezet védelmét.

A munkahelyi oldószert expozíció csökkentésének egyik állomása a centrifuga program, melynek keretén belül valamennyi üzemben vízszintes tengelyű, zárt centrifugákkal a lapátolás műveletét váltották ki. A poradagolókat felszerelésével a por és az oldószert expozíció csökkent. A rákkeltő anyagok expozíciójával kapcsolatban jelentős csökkentést értek el a Boxos manipulátoros megoldással, mely a hordószivattyúzás műveletét elhatárolta az üzemcsarnoktól. Az autokláv mellé elhelyezett boxnak saját elszívó rendszere és oldószert leválasztója van. Expozíció csökkentést jelent az új mintavételi eljárás is, mely szerint a bűvő nyílás megnyitása helyett szivattyús mintavételt alkalmaznak. A Bio I üzemben az etilén-oxid felhasználás zárt rendszerű sterilizálóban történik, melyhez automata monitoring (etilén-oxid érzékelő) van beépítve

2006-ban tanúsították a Munkahelyi Egészségvédelmi és Biztonsági Irányítási Rendszert és 2001-től Környezetközpontú Irányítási Rendszert is működtetnek. A vegyi anyagok információs rendszere a dolgozók részére intraneten elérhető 2005-től a személyre szóló foglalkozás egészségügyi adatbázis elektronikus formában tartalmazza a dolgozók vizsgálati eredményeit, évekre visszamenőleg követhető a veszélyes anyagokkal való munkavégzés minőségi és mennyiségi szempontból.

Másik nagy gyógyszergyártó cég az EGIS Gyógyszergyár Nyrt. is jelentős lépéseket tett a környezetvédelem és munkahelyi expozíció csökkentés területén. A 2002-ben indult tartálparki rekonstrukció keretén belül a földalatti tartálparkot kettős falúra cserélték, melyeknél a két fal közé műszeres ellenőrző rendszert építettek ki, mely a túltöltést is jelzi.

A vagon fejtés műveleténél gázíngá rendszert alkalmaznak, mely a vagon és az aktuális tartály légterének összekötésével a környezeti szennyezést szünteti meg.

Megkezdték a csarnokok tetején az elnyelő rendszerek kiépítését, mely az elszívott levegő tisztítására szolgál.

Centrifuga csere programot indítottak, melyben a kézi leszedésű, nyitott centrifugákat önürítő, inertizált (zárt és oxigénmentes környezetet biztosító), számítógépes irányítású berendezésekkel váltják fel.

Szárítási művelet során megszüntették a tálcás szárítókat, helyükre zárt, többnyire vákumban működő automata szárítók kerültek. Folyamatban van az őrlési műveletek automatizálása, amelynek eredményeként teljesen zárt rendszerek alakulnak ki.

A kémiai kutatási munkahelyeken megújultak a laboratóriumok, minden vegyi anyaggal végzett tevékenység vegyi fülkében történik, jelentősen csökkentve a munkahelyi expozíció lehetőségét.

Az Alpharma Kft. a gyógyszergyártáshoz 5 féle oldószert használ nagyobb mennyiségben. A tárolási, felhasználási és adminisztrációs előírások teljesítésén túl a keletkező veszélyes hulladék mennyiségét jelentősen csökkenti a szennyezett oldószerek regenerálásával, majd újrahasznosításával illetve kisebb részben értékesítésével.

Vegyi anyag forgalmazó cégek közül az egyidőben tárolt mennyiségeket tekintve a MEZÉPEX 2000 Kft-t említjük negatív példaként. A Kft. Horog utcai telephelyén 2005-ben, a telephellyel szemben a veszélyes anyag tárolásra használt MÁV területen pedig 2007-ben történt kisebb havária esemény. Az ammónia-szivárgást mindkét alkalommal a Kft. mulasztása okozta a technológiai fegyelem megsértésével. Kémiai biztonsági hiányosságok miatt 500-500 000 Ft. kémiai terhelési bírságot szabunk ki a cégre. A MEZÉPEX 2000 Kft. 2008. évben elköltözött területünkől.

Az egyéb veszélyes anyagot és készítményt forgalmazó kereskedelmi egységek legfontosabb feladata a megfelelő tárolási körülmények biztosításán túl a foglalkozásszerű felhasználók ellátása a termék biztonsági adatlapjával. Gyakori probléma a biztonsági adatlapok frissítése, vagyis nem vagy késedelmesen szerzik be a gyártó/magyarországi forgalmazó által módosított adatlapokat.

A felhasználóknál megköveteljük, hogy a veszélyes anyagok és készítmények biztonsági adatlapjai a dolgozók számára elérhető közelségben legyenek. A biztonsági adatlapok tartalmazzák a kockázatokon túl a biztonságos használattal kapcsolatos teendőket. Meghatározzák a szükséges egyéni védőeszközöket, az elsősegélynyújtáshoz is eligazítást adnak és tartalmazzák az anyag és a göngyöleg biztonságos ártalmatlanításának feltételeit.

A kémiai biztonsági törvény a hatósági felügyeletet elsősorban az ÁNTSZ városi/kerületi intézeteire ruházza. Preventív tevékenységünk során a magas szintű kémiai biztonság megvalósítása elsődleges. A kémiai biztonság megteremtésére a szakhatósági szerepkörünkben végzett tevékenységünk során is (építési-, rendeltetésmód változási-, telep-, működési engedélyek) teszünk kikötéseket.

A hatáskörünkbe utalt ellenőrzési tevékenységet részben napi rutin ellenőrzéseink, kiemelt, az OTH által meghatározott munkatervi feladatok végzése, rendkívüli akcióellenőrzések során, valamint a Kőbányai Védelmi Bizottság tagjaként tartott bejárásokon végezzük. Ellenőrzéseink során a gyártóknál, importálóknál, forgalmazóknál és felhasználóknál a dokumentációk vizsgálata az alábbiakra terjed ki: ÁNTSZ, OKBI igazolások megléte, biztonsági adatlapok megléte és megfelelősége, nyilvántartások vezetése, munkahelyi kockázatértékelés tartalmi elemei. Ellenőrizzük a csomagolás, zárás, feliratozás és egyéb jelzések (pl. tapintható veszélyjelzés) törvényi előírásoknak való megfelelőségét.

A veszélyes anyagok és készítmények tárolásának és rakodásának közegészségügyi szempontú vizsgálata szintén az ellenőrzés kihagyhatatlan eleme.

Az ÁNTSZ X. kerületi Intézetében a kémiai biztonsággal kapcsolatos feladatokat a törvény hatályba lépése óta a közegészségügyi felügyelők végzik, akiknek létszáma sajnálatos módon évről évre csökken. Az ellenőrzések két féle módon történnek: kémiai biztonsággal kapcsolatos célirányos ellenőrzéseket valamint kémiai biztonsági információt tartalmazó ellenőrzéseket végzünk, melyeket amennyiben szükséges hatósági intézkedés követ.

A kémiai biztonsági törvény megjelenése óta 1450 igazolást adtunk ki veszélyes anyagokkal, készítményekkel végzett tevékenységre. Az igazolások kiadása részünkről nem csupán adminisztrációs tevékenység, hanem azt megelőzően helyszíni ellenőrzést tartunk. Vizsgáljuk az érintett anyagok és készítmények tárolását, a felhasználás körülményeit, a biztonsági adatlapok meglétét, frissítését, a nyilvántartásokat, a kockázatértékelési dokumentáció ide vonatkozó fejezetét.

A 2000. évi XXV. törvény hatályba lépése óta a kémiai biztonsággal kapcsolatos tevékenységünket az alábbi számadatokkal mutatjuk be:

	A munkaterületeken végzett ellenőrzésekből a kémiai biztonsággal kapcsolatos információkat is tartalmazó ellenőrzések száma	Kémiai biztonsággal kapcsolatos célirányos ellenőrzések száma	Munkaterületeken kiadott kémiai biztonságot is tartalmazó szakvélemények száma	A veszélyes anyagok és készítmények bejelentésére kiadott igazolások száma	Átiratok száma	Rendelkező határozatok száma	Végrehajtási pénzbírságotól határozatok		Kémiai terhelési bírságok	
							száma	összege	száma	összege
2001	389	195	154	167	41	14	1	20000		
2002	453	171	178	201	58	21	1	50000		
2003	452	208	220	235	33	31				
2004	1335	213	165	315	24	25			9	800000
2005	1066	140	231	185	25	17			3	650000
2006	1075	343	169	135	18	22			5	700000
2007	1247	190	163	159	58	12			14	2070000
Összes	6017	1460	1280	1397	257	142	2	70 000	31	4220000

A lakosság közvetlen kémiai biztonsága érdekében akció és céllenőrzéseket is végzünk.

Az Országos Tisztifőorvosi Hivatal utasítása alapján vizsgáltuk a 41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM együttes rendeletben - az egyes veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról - rögzített határértékek betartását az építőanyag forgalmazóknál a cement és cement tartalmú készítményekkel kapcsolatban. Más alkalommal a textil és bőrtermékek azo-színezék tartalmát korlátozó rendelkezések betartásának vizsgálatát kaptuk feladatul. Ebben a témakörben hiányosságot nem tapasztaltunk. Ugyanezen rendelet rögzíti a gyermekjátékokban, gyermekápolási termékekben lágýtásra használt megengedett ftalát tartalmat. 2008. évben ezzel kapcsolatban a „Kikelet Hadművelet” időtartama alatt 42 egységben tartottunk céllenőrzéseket, összesen 51 ellenőrzést végeztünk. 4 kötelező határozatot adtunk ki és 6 átirati intézkedés történt. A határozatokat Unió laboratóriumok által bevizsgált, a kémiai biztonsági törvény végrehajtási

rendelete szerint korlátozással jelölt veszélyes anyagot magasabb koncentrációban tartalmazó gyermek játékok és kozmetikai termékek zárolására és visszagyűjtésére adtuk ki.

A „Kánikula Kommandó” koordinált hatósági ellenőrzés keretén belül a 2008. június 30. és augusztus 25. közötti időszakban intézetünk kémiai biztonsági szempontból az uszodai és egyéb fürdőzésre használt vizek fertőtlenítésére szolgáló és az algásodásgátló biocid termékek vizsgálatát végezte 5 uszoda-fürdőben.

Összesen 11 ellenőrzést végeztük és 9 intézkedést tettünk valamint 100.000 Ft.- értékben kémiai terhelési bírságot szabtuk ki.

A Kőbányai Védelmi Bizottsággal éves munkaterv alapján rendszeresen közös bejárásokat tartunk a jelentős mennyiségű veszélyes anyagokat gyártó, forgalmazó vagy felhasználó kerületi gazdálkodó egységeknél, évente 10-12 alkalommal.

Az ellenőrzések alkalmával komplex kémiai biztonsági szemlét tartunk. A tárolás, a felhasználás körülményeinek és a dokumentációk vizsgálatán kívül a veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek, üzemzavarok és veszélyhelyzetek kezelésére készített intézkedési terv megfelelését is vizsgáljuk, mely rendkívüli fontosságú.

A szankcionálás nem elsődleges célunk, elsősorban gyártóknál és forgalmazóknál alkalmazzuk vagy súlyos környezeti veszélyeztetés esetén. Mindenekelőtt a témában érintett ügyfelek, egységek kellő tájékoztatáson alapuló preventív felvilágosítását tartjuk célravezetőnek.

A kémiai biztonsági törvény hatálybalépésétől eltelt időszakban a bemutatóból is látható, hogy komplex új szabályozás került bevezetésre. Az eltelt időszak alatt végzett ellenőrzések és akcióellenőrzések eredményeképpen elmondható, hogy a kerület kémiai biztonságának helyzete jó, és a gazdálkodó egységek is többnyire törekednek ennek fenntartására. Az a tény, hogy az említett időszakban súlyosabb veszélyhelyzet, havária nem fordult elő, a szerencsén túl a résztvevők jogszabálykövető magatartásának és a kellő felügyeletnek is köszönhető.

A kémiai biztonsági terület a jövőben sem marad kihívások nélkül, mivel az EU új jogszabálya a REACH, amely a vegyi anyagokról és a biztonságos felhasználásukról szól, 2007. június 1-én hatályba lépett és legtöbb rendelkezését 2008. június 1-től hazánkban is alkalmazni kell. Ezen új szabályozás elvben valamennyi vegyi anyagra vonatkozik, nem csupán az ipari eljárásokban alkalmazott, hanem a mindennapi életben használt vegyi anyagokra is, mint a tisztítószerekben, festékekben vagy az árucikkekben (ruházati cikkek, bútorok, elektronikus eszközök) előforduló vegyi anyagok.